

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ У ПРОТИДІІ ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ

Биковець Антон Олександрович

*аспірант кафедри фінансів, банківської справа та страхування,
Західноукраїнський національний університет*

У сучасному світі фінансовий моніторинг є ключовим у протидії фінансуванню тероризму, у забезпеченні економічної безпеки на національному та міжнародному рівнях. В умовах воєнного стану актуальність фінансового моніторингу в Україні значно зростає, оскільки він відіграє вирішальну роль у виявленні та блокуванні фінансових потоків, які можуть сприяти тероризму чи військовим конфліктам.

Згідно Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» фінансовий моніторинг – сукупність заходів, що вживаються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу [1]. Тобто це діяльність із виявлення незаконно отриманих доходів та запобігання фінансуванню тероризму. Така інституція як Національний банк України встановлює до банків та небанківських установ вимоги щодо протидії відмиванню незаконно отриманих доходів та перевіряє їх дотримання.

Першочерговим завданням фінансового моніторингу є забезпечення національної безпеки шляхом здійснення заходів щодо виявлення та запобігання легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Адже, по перше, легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом підриває або й знищує в цілому економіку держави що є важливою складовою національної безпеки.

Фінансовий моніторинг допомагає в боротьбі з фінансуванням тероризму шляхом виявлення та блокування підозрілих фінансових транзакцій, що можуть бути пов'язані з терористичною діяльністю. Це включає аналіз фінансових потоків, ідентифікацію незаконних джерел фінансування, та сприяння обміну інформацією між фінансовими інститутами та правоохоронними органами. Такий підхід спрямований на запобігання використанню фінансової системи для підтримки тероризму.

Ключові інструменти та стратегії фінансового моніторингу включають ризик-орієнтований підхід, який дозволяє фінансовим інститутам ідентифікувати та приділяти більше уваги високоризиковим

клієнтам; принцип належної обачності, що вимагає від банків проведення глибокої перевірки своїх клієнтів; та системи для виявлення та блокування підозрілих транзакцій. Важливою стратегією є також міжнародна співпраця та обмін інформацією між правоохоронними органами та фінансовими установами для ефективного виявлення та перешкодження фінансуванню тероризму.

Ризик-орієнтований підхід у фінансовому моніторингу полягає в ідентифікації, оцінці та розумінні ризиків відмивання грошей та фінансування тероризму, а також в застосуванні заходів щодо мінімізації цих ризиків.

Принцип належної обачності у фінансовому моніторингу вимагає від фінансових інституцій вживати обґрунтовані заходи для ідентифікації своїх клієнтів, розуміння їхньої фінансової поведінки та призначення їхніх операцій. Це включає перевірку джерел фінансів, моніторинг транзакцій на предмет незвичайної або підозрілої активності, та забезпечення, що бізнес-відносини та транзакції є прозорими та обґрунтованими. Цей принцип допомагає запобігати зловживанням фінансової системи для відмивання грошей або фінансування тероризму.

Міжнародні стандарти у сфері фінансового моніторингу та протидії фінансуванню тероризму в основному визначаються рекомендаціями Фінансової діяльності групи (FATF). Ці стандарти включають вимоги до країн щодо створення ефективних систем фінансового моніторингу, ідентифікації та відстеження підозрілих транзакцій, а також зобов'язують фінансові інституції до проведення належної перевірки своїх клієнтів. Важливим аспектом є також міжнародна співпраця та обмін інформацією між країнами для боротьби з транснаціональними злочинами, включаючи тероризм.

FATF (Фінансова діяльніська група) виконує ключові функції у глобальній боротьбі з відмиванням грошей (AML) та фінансуванням тероризму (CFT). Її основні функції включають розробку міжнародних стандартів для AML/CFT, оцінку відповідності країн цим стандартам, ідентифікацію національних вразливостей до ризиків AML/CFT та сприяння глобальній співпраці. FATF також публікує рекомендації для країн та фінансових інститутів щодо ефективних підходів до запобігання відмиванню грошей і фінансуванню тероризму.

У контексті FATF, Україна активно працює над впровадженням рекомендацій цієї організації, щоб підвищити ефективність національної системи боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Це включає реформування законодавства, зміцнення регуляторних органів, та покращення механізмів моніторингу фінансових транзакцій. Україна також співпрацює з міжнародними партнерами та FATF для обміну інформацією та найкращими практиками в цій галузі.

Міжнародні стандарти також вимагають впровадження заходів для запобігання використанню непрозорих юридичних структур та фінансових продуктів, що ускладнює відстеження фінансових потоків терористів. Включення новітніх технологій та методів, таких як аналіз великих даних і штучний інтелект для виявлення складних схем фінансування, є важливим аспектом сучасних міжнародних стандартів. Окрім того, важливу роль відіграє сприяння прозорості власності компаній та реальних бенефіціарів для запобігання зловживанням корпоративних структур.

Україна активно працює над удосконаленням своєї системи фінансового моніторингу, зокрема через підвищення ефективності ідентифікації та блокування підозрілих транзакцій, зміцнення міжвідомчої взаємодії та співпраці з міжнародними організаціями. Використання сучасних технологій та удосконалення законодавчої бази є ключовими елементами для ефективної боротьби з фінансуванням тероризму, адаптуючи найкращі міжнародні практики та відповідаючи на сучасні виклики.

Роблячи висновки треба зазначити:

1. Фінансовий моніторинг є критично важливим інструментом для забезпечення економічної безпеки України, особливо у контексті протидії фінансуванню тероризму та в умовах воєнного стану.

2. Законодавство України в цій сфері відповідає міжнародним стандартам, особливо рекомендаціям FATF, і спрямоване на виявлення та блокування незаконних фінансових потоків.

3. Важливими елементами ефективної системи фінансового моніторингу є ризик-орієнтований підхід, принцип належної обачності, активна міжнародна співпраця, та використання сучасних технологій для аналізу фінансових транзакцій.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>

2. Закон України «Про національну безпеку України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

3. Рисін В.В., Степанова А.В. Інструменти протидії фінансуванню тероризму з використанням фінансових установ. *Економіка та держава*. 2020. № 6. С. 80–86. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.6.80>

4. Васильчишин О.Б. Фінансова безпека банківської системи України: філософські детермінанти: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 358 с.

5. Васильчишин О.Б., Титор В.Й., Кекіш І.П. Національна безпека: особливості забезпечення у режимі воєнного стану. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/3047>

6. Демидова Л.М. Проблеми кваліфікації фінансування тероризму. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2016. Випуск 31. С. 84–98.